

Helse Vest RHF

Oppsummering av revisjonen for 2012

Ernst & Young AS

Vassbotnen 11a Forus, NO-4313 Sandnes

Postboks 8015, NO-4068 Stavanger

Foretaksregisteret: NO 976 389 387 MVA

Tlf.: + 47 51 70 66 00

Fax: + 47 51 70 66 01

www.ey.no

Medlemmer av Den norske Revisorforening

Til styret i**Helse Vest RHF**

Formålet med denne presentasjonen er å presentere resultatene av vår årsoppgjørrevisjon av Helse Vest RHF's regnskap for 2012.

Vår oppgave er å revidere årsregnskapet for å kunne bekrefte at det er utarbeidet i overensstemmelse med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Vi har utført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder International Standards on Auditing.

I samsvar med god revisjonsskikk har vi innhentet tilstrekkelig forståelse av den interne kontrollen til å kunne planlegge revisjonen og å fastsette type, tidspunkt og omfang av våre revisjonshandlinger. Internkontrollforholdene som kommenteres relaterer seg hovedsakelig bare til dem som gjelder finansiell rapportering og er begrenset til de forholdene som Ernst & Young faktisk har observert gjennom revisjonen.

Stavanger, 10. april 2013

Vi har gjort de revisjonshandlingene som kreves etter god revisjonsskikk og de som er særskilt avtalt med foretaket. Det er ikke gjort særskilte revisjonshandlinger utover dette spesifikt rettet mot misligheter, internkontroll eller regnskapsavslutningsprosessen.

Denne rapporten er utarbeidet for bruk av revisjonsutvalget, styret og ledelsen og er ikke ment for eller skal brukes av andre. Innholdet er i samsvar med kravene i ISA 260 – Kommunikasjon av revisjonsmessige forhold med dem som har det overordnede ansvar for styring og kontroll.

Med vennlig hilsen
ERNST & YOUNG AS

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Nicolai Homme'.

Nicolai Homme
statsautorisert revisor

Innhold

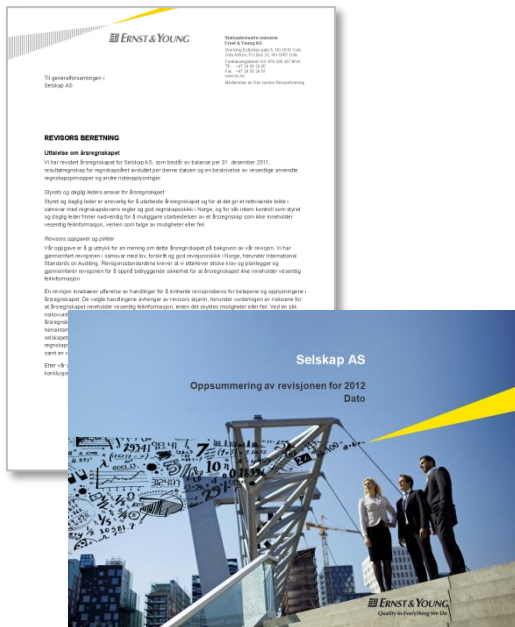
Kapittel		Side
1	Skriftlige leveranser	4
2	Vesentlige forhold innen regnskap og revisjon	6
3	Internkontroll	15
4	Øvrige forhold	23

*"Vi er genuint interessert i å
gjøre hverandre gode"*

1. Skriftlige leveranser

Skriftlige leveranser

Revisjonsberetning

Andre attestasjoner

Konklusjon:

Vi planlegger å utstede en revisjonsberetning uten forbehold eller presisering.

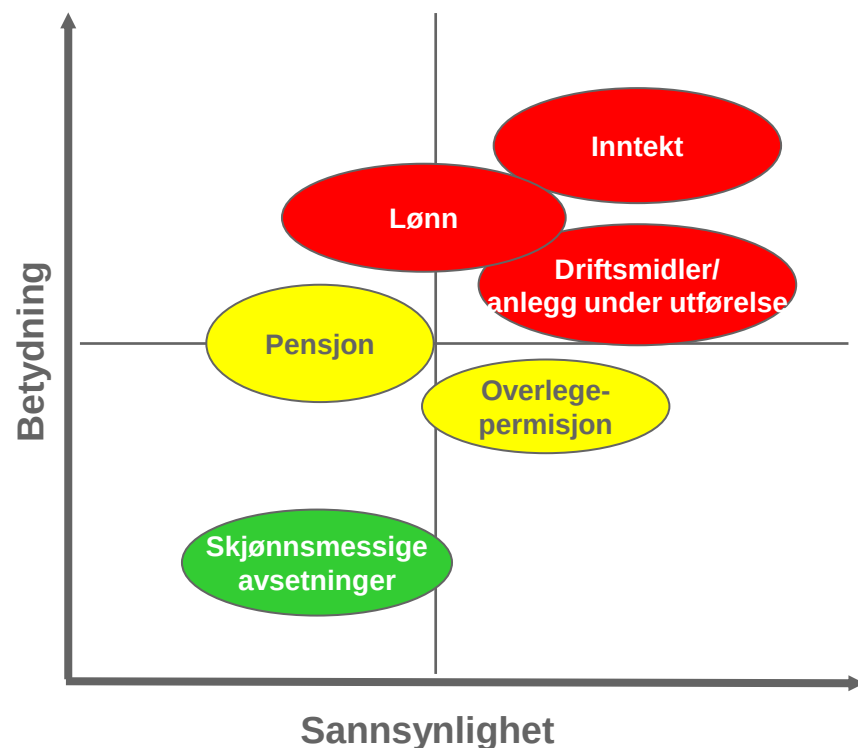

"Fokus på det vesentlige"

2. Vesentlige forhold innen regnskap og revisjon

Spesielle forhold innen regnskap og revisjon

Risiko for regnskapsmessige feil i finansiell rapportering

Vesentlige risikoforhold

- Risikokartet oppsummerer forhold som krever stort fokus i vår revisjon
- De "røde" risikoforholdene er tema med høy iboende risiko og store beløp. Iboende risiko vurderes som høy ved
 - Stor grad av skjønn
 - Ikke-rutinemessige transaksjoner/vurderinger
 - Komplekse transaksjoner/regler
 - Høyt transaksjonsvolum
- Risikoforholdene i risikokartet kommenteres på de følgende sidene
 - Våre kommentarer er i stor grad en redegjørelse for de vurderinger helseforetakene har gjort. I den utstrekning vi ikke har andre kommentarer, har vi ingen vesentlige innvendinger mot foretakenes vurdering.

Spesielle forhold innen regnskap og revisjon

Regnskapspost	Regnskapslinje	EYs revisjon og vurdering
Inntekter	Basisramme	▶ Basisramme er avstemt mot styringsdokument og andre tildelinger uten avvik.
	Aktivitetsbasert inntekt	▶ Vi har gjennomgått rutiner og testet kontroller. ▶ ISF-inntekter er ved årsslutt avstemt mot DRG-rapporter uten vesentlige avvik.
Lønn	Lønnskostnad og offentlige avgifter (arbeidsgiveravgift og skattetrekk)	▶ Vi har gjennomgått rutiner og testet kontroller. ▶ Vi har utført analyser uten å avdekke uvanlige forhold. ▶ Årets regnskapsførte forskuddstrekk og arbeidsgiveravgift er avstemt mot grunnlag fra lønnssystemet uten vesentlige avvik.
Konklusjon		▶ Vi har ikke avdekket vesentlige feil.

Spesielle forhold innen regnskap og revisjon

Regnskapspost

Anlegg under utførelse

Utgifter til nyinvesteringer kan ikke balanseføres før det er sannsynlig at anlegget vil bli anskaffet. Større prosjekter har ofte utgifter i tidlige faser som idé- og konseptfasen som derfor ikke kan balanseføres, heller ikke i ettertid når sannsynlighetskravet er oppfylt.

EYs revisjon og vurdering

- ▶ Vi har gjennomgått de største prosjektene i anlegg under utførelse. Vi har ikke avdekket vesentlige feil.

Større balanseførte anlegg under utførelse	2012	2011
Kronstad DPS (HBE)	285 mill	157 mill
Barne- og ungdomssenter/barnepsyk (HBE)	297 mill	184 mill
Frigjorte arealer sentralblokken (HBE)	128 mill	42 mill
Armauer Hansens Hus- tilrettelegging (HBE)	38 mill	18 mill
Stråleterapimaskin 6 (HBE)	24 mill	-
Stavanger DPS (HS)	15 mill	-
Strømforsyning/hovedtavler Haugesund (HFO)	23 mill	6 mill
Helikopterbase Førde (HFØ)	9 mill	-
Øvrige	159 mill	485 mill
Sum	978 mill	892 mill

Revisors vurdering:

- ▶ Etter vår mening er kravene til balanseføring oppfylt mht klassifisering som anlegg under utførelse.

Spesielle forhold innen regnskap og revisjon

Regnskapspost	EYs revisjon og vurdering
Avskrivning Helse Vest har fastsatt retningslinjer for avskrivning. Bygg skal skilles ut i ulike komponenter (dekomponeres), som f.eks. bygningskropp, tak, vindu og ventilasjon, og hver komponent skal avskrives i forhold til komponentens forventede levetid. Nedskrivning Nedskrivning kan være aktuelt når driftsmidler ikke lenger brukes (skrapes eller erstattes) og ved enkelte bruksendringer.	▶ Helse Førde har nedskrevet Florø Sjukehus med 14,9 mill til salgsverdi 5 mill. ▶ Helse Bergen har nedskrevet restverdien av arealer i sentralblokken som rives og bygges om med 10 mill. Noe medisinsk teknisk utstyr er gjennomgått, men har ikke blitt tatt ut av anleggsregisteret pga. at de har problemer med å finne igjen alle driftsmidlene i anleggsregisteret. Fører sannsynligvis ikke til vesentlig feil. ▶ I Helse Stavanger er det foretatt nedskrivning på 0,7 mill av heiser i forbindelse med oppgradering av heiser i øst- og vestbygg. Restverdi av bøker og bibliotek er nedskrevet med 0,7 mill (til 0). Øvrige nedskrivninger på 0,5 mill i forbindelse med ombygging, utskiftning og kassasjon. ▶ I Helse Fonna er Jonatunet nedskrevet med 13,2 mill til 2,2 mill, Ekely med 1,9 mill til verdi 1,9 mill og tomte til Sauda sjukehus med 2,9 mill til verdi 0. Øvrige nedskrivninger på 1,0 mill i forbindelse med ombygging, utskiftning og kassasjon. Revisors vurdering: ▶ Vi er enig i foretakets beregninger av avskrivninger og nedskrivninger

Spesielle forhold innen regnskap og revisjon

Regnskapspost

Overlegepermisjon

Overlegene opptjener løpende rettighet til å ta ut permisjon med lønn. Helseforetakene avsetter løpende for opptjening av rettighet. Når overlegene tar ut permisjonen, blir lønn utbetalt i permisjonsperioden regnskapsført mot avsetningen slik at regnskapet ikke belastes med lønnskostnad i permisjonsperioden.

Avsetningen for overlegepermisjon baseres på oversikter over hvor mange måneder hver enkelt overlege har opptjent. Disse multipliseres med dagens lønn (inkl. sosiale påslag).

Det forventes ikke at all opptjent permisjon tas ut, og avsetningen reduseres i forhold til forventet uttakstilbøyelighet som er estimert ut fra faktisk permisjonsuttak de siste årene.

EYs revisjon og vurdering

- ▶ Følgende tabell viser avsetningen for opptjent ikke uttatt overlegepermisjon per foretak, basert på gjennomsnittlig uttakstilbøyeligheter:

	HBE	HST	HFO	HFØ
	Avsetning i regnskapet	Avsetning i regnskapet	Avsetning i regnskapet	Avsetning i regnskapet
2008	128 mill	34 mill	23 mill	14 mill
2009	126 mill	33 mill	23 mill	14 mill
2010	133 mill	29 mill	21 mill	19 mill
2011	127 mill	29 mill	24 mill	20 mill
2012	150 mill	28 mill	23 mill	21 mill

Revisors vurdering:

- ▶ Helseforetakene benytter ikke samme metode for beregning av uttakstilbøyeligheten. Etter diskusjoner med Helse Vest RHF ble det i februar 2013 utarbeidet et notat som angir en ny metode for beregning av uttakstilbøyelighet og avsetning.
- ▶ Vi anbefaler at det gjøres en ny og grundig gjennomgang av grunnlaget for overlegepermisjon i 2013, slik at en har sikkerhet for at alle foretakene benytter samme metode.

Spesielle forhold innen regnskap og revisjon

Regnskapspost

EYs revisjon og vurdering

Pensjon

Den regnskapsmessige pensjonskostnaden er beregnet av aktuar og er basert på en rekke forutsetninger om fremtidig lønnsvekst, avkastning osv.

Faktisk utvikling kan avvike fra forutsetningene og oppdaterte beregninger vil endre beregnet pensjonsforpliktelse. Slike endringer som gjelder tidligere års opptjening, kan i samsvar med gjeldende regnskapsregler håndteres som uamortisert estimatavvik som innebærer utsatt kostnadsføring/inntektsføring av endringene.

Økonomiske forutsetninger iht NRS benyttet:

• Diskonteringsrente	4,05 % (3,80 %)
• Forventet avkastning	4,00 % (4,10 %)
• Lønnsvekst	3,50 % (3,50 %)
• Pensjonsregulering	2,48 % (2,48 %)
• G-regulering	3,25 % (3,25 %)

► Tabellen nedenfor viser pensjoner bokført i de ulike foretakene:

	HBE		HST		HFO		HFØ	
Tall i mill kr	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011
Pensjonskostnad	1 049	880	619	533	342	289	266	233
Brutto pensjonsforpliktelse	11 998	11 677	7 308	6 996	4 234	4 086	3 175	3 020
Pensjonsmidler	9 640	8 384	5 709	5 022	3 288	2 913	2 454	2 146
Netto balanseført pensjonsforpliktelse(-) / pensjonsmidler (+)	145	171	117	147	60	69	54	58
Ikke resultatført estimatavvik	3 211	3 928	1 940	2 399	1 136	1 404	1 136	1 047

- Økningen i pensjonskostnaden fra 2011 til 2012 skyldes hovedsakelig to forhold:
- Lavere forventet avkastning i 2012
 - Høyere resultatført actuarielt tap i 2012
 - Høyere arbeidsgiveravgift av netto pensjonskostnad i 2012
- "Korridor"- løsning benyttes som tidligere år i samsvar med god regnskapsskikk.

Revisors vurdering:

- Vi er enig i selskapets regnskapsføring av pensjoner

Spesielle forhold innen regnskap og revisjon

Regnskapspost

EYs revisjon og vurdering

Skjønnsmessige avsetninger

Enkelte regnskapsposter er beheftet med usikkerhet. Dette gjelder blant annet avsetninger som må baseres på skjønn.

Anvendelse av beste estimat er i samsvar med regnskapsloven, men vi påpeker at endelig oppgjør eller senere revurderinger kan medføre resultateffekter i senere perioder.

- ▶ Tabellen nedenfor viser noen av de skjønnsmessige avsetningene som historisk har vært beregnet med stor grad av skjønn. Det er ikke store endringer i avsetningene de siste 4 år.
- ▶ Helse Førde har i tillegg et betydelig antall uoppgjorte regninger knyttet til pasienttransport gjennom året. Avsetning for pasienttransport per 31.12 er avsatt på bakgrunn av erfaring fra tidligere år. Pr 31.12.2012 har Helse Førde gjort et estimat og avsatt 9 mill sammenlignet med 11 mill i 2011.

	HBE		HST		HFO		HFØ	
	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011
Pasienter under behandling	9 mill	7 mill	6 mill	7 mill	2 mill	2 mill	2 mill	2 mill
Overført ferie	-27 mill	-24 mill	-10 mill	-12 mill	-1 mill	-1 mill	- 5 mill	-5 mill
Overført avspasering	-26 mill	-26 mill	-18 mill	-18 mill	-6 mill	- 4 mill	- 8 mill	-7 mill
Pasientskade	-12 mill	-11 mill	-5 mill	-5 mill	-3 mill	-5 mill	- 3 mill	-2 mill

Revisors vurdering:

- ▶ Vi er enig i fastsettelsen av de skjønnsmessige postene.

Øvrige foretak i Helse Vest

Foretak	EYs revisjon og vurdering
Helse Vest RHF	▶ Vi har ikke avdekket vesentlige svakheter i intern kontroll eller feil i regnskapet.
Sjukehusapoteka Vest	▶ Vi har ikke avdekket vesentlige svakheter i intern kontroll eller feil i regnskapet.
Helse Vest IKT	▶ Vi har ved vår revisjon avdekket at det er svakheter i rutinen for periodisering av kostnader. Vår gjennomgang av "fakturaflyt" viser at det er tidkrevende og utfordrende å finne ut hva det skal avsettes for og hva som faktisk er avsatt for. Bl.a. lå det beløp i oversikten som det ikke skulle avsettes for. Vi opprettholder vår anbefaling fra 2011 mht å forbedre rutinen knyttet til fakturaer i flyt. Dette for å sikre en effektiv og korrekt vurdering av eventuelle avsetninger. Det er viktig med eierskap/ansvar til oversikten over "fakturaflyt".

"Vi gjør våre kunder bedre"

3. Internkontroll

Vår overordnede vurdering av internkontroll

Forklaring piler:

Grønn:

- Tilfredsstillende rutiner

Gul:

- Rutiner kan forbedres

Pilens retning:

- Utvikling fra tidligere år

Område	Vurdering (pil viser utvikling)	Kommentar
Inntekter – ISF-inntekt		- Foretakene har i all hovedsak tilfredsstillende rutiner. - Det er kun Helse Bergen som har implementert klinikkbarometeret til avstemming av ISF inntektene. De andre foretakene vil implementere dette i løpet av 2013. - Avstemming av ISF-inntekter kan forbedres. Det er spesielt viktig at DRG-rapportene skrives ut og oppbevares ifbm. tertialrapporteringer, da foretaket ikke får kompensert for kodeendringer som skjer etter at tertialene er stengt. - Fullstendighet av pasientdata blir ikke avstemt mot DIPS, da foretakene stoler på programmering fra systemleverandør.
Inntekter – Refusjoner fra Helfo		- Foretakene har tilfredsstillende rutiner - Nytt system for elektronisk overføring av refusjonsdata (BKM) er tatt i bruk fra 01.01.2012.
Inntekter – Andre driftsinntekter		Foretakene har tilfredsstillende rutiner.
Innkjøp/lager		Foretakene har tilfredsstillende rutiner.

Vår overordnede vurdering av internkontroll

Forklaring piler:

Grønn:

- Tilfredsstillende rutiner

Gul:

- Rutiner kan forbedres

Pilens retning:

- Utvikling fra tidligere år

Område	Vurdering (pil viser utvikling)	Kommentar
Lønn		▶ Rutiner for lønnsområdet kan forbedres i de fleste foretakene. ▶ Det bør innføres rutiner for kvalitetssikring av grunnlag fra GAT (ressursstyrings-systemet) som er utgangspunkt for beregning av avsetning for ferie og avspassing til gode. ▶ Den regnskapsmessige kompetansen i lønnsavdelingene kan forbedres i forhold til avstemming av lønnsrelaterte kontoer i regnskapet.
Anleggsmidler		▶ Foretakene har tilfredsstillende rutiner. ▶ Rutinene knyttet til anleggsmidlene er bedre enn i 2011, men det er fortsatt krevende å holde anleggsregisteret ajour for noen av foretakene.
Likvider		▶ Foretakene har tilfredsstillende rutiner.
Pensjoner		▶ Foretakene har i all hovedsak tilfredsstillende rutiner. ▶ Bestandskontroll utføres én til to ganger årlig, men det anbefales at dette utføres minst to ganger årlig.

Vår overordnede vurdering av internkontroll

Forklaring piler:

Grønn:

- Tilfredsstillende rutiner

Gul:

- Rutiner kan forbedres

Pilens retning:

- Utvikling fra tidligere år

Område	Vurdering (pil viser utvikling)	Kommentar
Regnskapsavslutnings prosessen		► Foretakene har tilfredsstillende rutiner ► Det er generelt god kvalitet på dokumentasjon av regnskapsposter ► Det er etablert tilfredsstillende rutiner i regnskaps- og økonomiavdelingen knyttet til løpende regnskapsføring og rapportering ► Arbeidsdeling anses tilstrekkelig i forhold til avdelingenes og foretakets størrelse

Vurdering av internkontroll Helse Stavanger

Forklaring piler:

Grønn:

- Tilfredsstillende rutiner

Gul:

- Rutiner kan forbedres

Pilens retning:

- Utvikling fra tidligere år

Område	Vurdering (pil viser utvikling)	Kommentar
Inntekter – ISF-inntekt		- Foretaket har i all hovedsak tilfredsstillende rutiner - Rutiner for avstemming av ISF-inntekter kan forbedres. Som i 2011 anbefaler vi at bokførte ISF-inntekter avstemmes mot DRG-rapporter hver måned. I dag avstemmes inntektene kun ved årsslutt. Det er spesielt viktig at rapportene skrives ut og oppbevares ifbm. tertialrapporteringer.
Lønn		- Rutiner for lønnsområdet kan forbedres - Syke- og fødselspenger: Det er per 31.12.2012 et avvik mellom lønns- og regnskapssystemet på ca. 4 mill. Dette forventes ikke å ha resultateffekt, men det vil bli foretatt en gjennomgang for å avstemme postene. - Det bør innføres rutiner for kvalitetssikring av grunnlag fra GAT (ressursstyrings-systemet) som er utgangspunkt for beregning av avsetning for ferie og avspassing til gode. - Den regnskapsmessige kompetansen i lønnsavdelingen kan forbedres i forhold til avstemming av lønnsrelaterte kontoer i regnskapet.

Vurdering av internkontroll Helse Bergen

Forklaring piler:

Grønn:

- Tilfredsstillende rutiner

Gul:

- Rutiner kan forbedres

Pilens retning:

- Utvikling fra tidligere år

Område	Vurdering (pil viser utvikling)	Kommentar
Inntekter – ISF-inntekt		- Foretaket har tilfredsstillende rutiner. - Foretaket følger opp at det er stilt medisinske diagnoser for alle pasienter ved tertialrapporteringen til NPR, dvs. ikke mange behandlinger med DRG-kode 470.
Lønn		- Stort sett tilfredsstillende rutiner. - Det bør innføres rutiner for kvalitetssikring av grunnlag fra GAT (ressursstyrings-systemet) som er utgangspunkt for beregning av avsetning for ferie og avspassing til gode. - Den regnskapsmessige kompetansen i lønnsavdelingen kan forbedres i forhold til avstemming av lønnsrelaterte kontoer i regnskapet.
Anleggsmidler		- Foretaket har tilfredsstillende rutiner - Prosjektgruppen har i løpet av året vært sene med å melde inn til kostnadsgruppen at prosjekter er ferdigstilt, men per 31.12. er dette tilfredsstillende. - Enkelte kasserte driftsmidler blir ikke tatt ut av anleggsregisteret pga. at de har problemer med å finne igjen driftsmidlene i anleggsregisteret. Ikke avdekket vesentlig feil, men anleggsregisteret bør gjennomgås for eksistens.

Vurdering av internkontroll Helse Fonna

Forklaring piler:

Grønn:

- Tilfredsstillende rutiner

Gul:

- Rutiner kan forbedres

Pilens retning:

- Utvikling fra tidligere år

Område	Vurdering (pil viser utvikling)	Kommentar
Inntekter – ISF-inntekt		- Foretaket har i all hovedsak tilfredsstillende rutiner - Avstemming av ISF-inntekter kan forbedres. Det anbefales at bokførte ISF-inntekter avstemmes mot DRG-rapporter hver måned, og at rapportene bør oppbevares. Det er spesielt viktig at de skrives ut og oppbevares ifbm. tertialrapporteringer. - I 2011 var det noen utfordringer knyttet til ferdigstillelse av koding i pasientsystemet (DIPS), som medførte at det ved stenging av tertialene var en del sykeopphold som ikke var ferdig kodet (DRG470). I 2012 har vi observert at det har vært vesentlig færre sykeopphold med DRG470 ved stenging av tertialene.
Lønn		- Rutiner for lønnsområdet kan forbedres - Grunnet feil ved ferieavlønnningen ble det utbetalt og kostnadsført for mye lønn i juni og juli. Feilen ble avdekket av økonomiavdelingen. Det er igangsatt et internt prosjekt for å gjennomgå lønnsprosessen. - Vi har observert at lønnsavdelingen ikke innehar tilfredsstillende regnskapsmessig kompetanse i forbindelse med avstemming av lønnsrelaterte kontoer i regnskapet.

Vurdering av internkontroll Helse Førde

Forklaring piler:

Grønn:

- Tilfredsstillende rutiner

Gul:

- Rutiner kan forbedres

Pilens retning:

- Utvikling fra tidligere år

Område	Vurdering (pil viser utvikling)	Kommentar
Inntekter – ISF-inntekt		- Foretaket har tilfredsstillende rutiner - Avstemming av ISF-inntekter er forbedret fra 2011 og foretaket har nå tilfredsstillende rutiner. Det er spesielt viktig at de DRG-rapportene skrives ut og oppbevares ifbm. tertialrapporteringer.
Lønn		- Foretaket har tilfredsstillende rutiner - Positiv utvikling vedrørende sykepengerefusjoner.
Anleggsmidler		- Foretaket har tilfredsstillende rutiner - Det er gode rutiner for oppfølging av anlegg under utførelse - Krevende å holde anleggsregisteret ajour. - Tungvint å finne link mellom anleggsregister og underliggende dokumentasjon. - Liten risiko for vesentlig feil i regnskapet.

'For the records'

4. Øvrige forhold

Øvrige forhold

Område	Kommentarer
Uenighet med ledelsen Vi plikter å informere om ev. uenighet med ledelsen om forhold som vesentlig kan påvirke regnskapet.	▶ Vi har ingen områder hvor vi er uenige med ledelsen i deres vurderinger. ▶ Vi har heller ikke hatt vanskeligheter i samarbeidet med ledelsen i gjennomføringen av revisjonen.
Avdekkede feil Vi skal informere styret om avdekkede feil, korrigerende eller ikke, som har eller kunne hatt vesentlig effekt på regnskapet.	▶ Vi har ikke avdekket feil av vesentlig betydning for regnskapet.
Nummererte brev Etter revisorloven er vi pliktig å sende nummerert brev når vi avdekker forhold som er nærmere listet i revisorloven 5-2	▶ Ingen nummererte brev er sendt.
Revisjonsberetning	▶ Vi planlegger å utstede en ren revisjonsberetning uten forbehold eller presiseringer så snart årsberetningen og endelig årsregnskap foreligger i undertegnet stand.
Bekreftelse på uavhengighet	▶ Vi bekrefter at Ernst & Young er uavhengig av foretakene Helse Vest og at revisorlovens regler i tilknytning til uavhengighet er etterlevd. ▶ Vi mener det ikke foreligger forhold som er egnet til å svekke tilliten til oss som revisor for Helse Vest.

Ernst & Young

Assurance | Tax | Transactions | Advisory

Om Ernst & Young

Ernst & Young er en ledende global aktør innen revisjon, skatt og avgift, transaksjoner og rådgivning. Våre 167 000 ansatte verden over - 1 650 i Norge - har et sterkt fellesskap bygget på felles verdier og et kontinuerlig fokus på kvalitet. Vi bidrar til at våre medarbeidere, kunder og samfunnet rundt oss realiserer sitt potensial.

www.ey.no

© 2013 Ernst & Young AS
All Rights Reserved